

HALDUMGÅRDSVEJ

Plan for de fælles friarealer, 3.version, april 2023

INDHOLDSFORTEGNELSE

BAGGRUND FOR PLANEN	s.3
OVERORDNET OM PLANEN	s. 3
PLAN	s. 5
PLANENS DELELEMENTER	s. 6
- Kiler med engkarakter	s. 6
- Fritstående træer og buske	s. 8
- Mere beplantning i grusgraven	s. 9
- Koncept for beplantning ved bord- og bænkesæt i lokale fællesområder	s.10
- Stier	s.11
- Område med vandproblemer	s.11
- Store granit sten	s.12

BAGGRUND

På baggrund af et ønske fra grundejerforeningen om større variation og mere naturindhold i de fælles friarealer er denne plan udarbejdet.

Området er 8,5 ha og friarealerne består af parklignende, klippede, grønne plæner i udsigtskiler, et eksisterende levende hegn samt vejtræer langs Haldumgårdsvej og i kilen ved Skovstien.

Området ligger meget naturskønt med udsigt til søer og skov, og der er i lokalplanen gjort meget ud af at integrere bebyggelser og friarealer i det meget flotte terræn.

Der foreligger en plan for retablering af grusgraven, med øer af fritvoksende græs, spredt beplantning i form af store træer og buske, et område med frugtbuske og en lund af frugttræer.

Grundejerforeningen ønsker et sammenhæng i udtryk og plantevalg med grusgraven og de øvrige friarealer.

OVERORDNET OM PLANEN

Kilerne i bebyggelsen ligger perfekt til at kunne skabe en sammenhæng mellem naturområdet mod syd og det kommende naturnære område i grusgraven mod nord. Kilerne vil kunne fungere som spredningskorridor eller 'trædesten' for mindre dyr, insekter og harer, som også kan bidrage til at bestøve og sprede de vilde urter.

Planens overordnede greb er at skabe områder med langt græs der vil bidrage med et engudtryk, og indplante mindre træer/ større enkeltstående buske i det klippede græs, der leder tankerne hen mod afgræssede overdrevarsarealer. På nedenstående referencebillede ses de to naturtyper – eng i bunden og overdrev i toppen.

Foto: Henriette Bjerregaard

For at øge naturindholdet og oplevelsesmulighederne i kilerne skabes områder med langt græs og vilde urter. Områderne med langt græs skal formgives så det lange græs står skarpt i kontrast til det klippede græs, og ikke ser rodet ud. Små træer/ større buske placeres op gennem kilerne hvor de ikke ødelægger udsigten mod naturen og større træer placeres i områdets ydre områder hvor de ikke generer udsigten.

Områder med langt græs og lavere træer vil, udover at skabe mere biodiversitet og flere oplevelsesmuligheder, give friarealerne en fælles identitet og trække naturen ind i bebyggelsen.

Planen i punkter:

Kiler med engkarakter

Fritstående træer og buske

Mere beplantning i grusgraven

Koncept for beplantning ved bord- og bænkesæt i lokale fællesområder

Stier

Område med vandproblemer

Store granit sten

PLAN

PLANENS DELELEMENTER

Kiler med engkarakter

At skabe en eng med vilde urter kræver at kvælstofindholdet og til dels fosforindholdet i jorden er lavt så de mindre næringskrævende vilde urter/blomster kan konkurrere med de grovere græsser, tidsler, brændenælder og andre næringskrævende og uønskede arter. Bl.a. brændenælde og tidsler er også gode for biodiversiteten men er meget aggressive, så for at få et varieret udtryk af vilde urter bør de fjernes.

Da jorden er landbrugsjord, må man forvente et højt næringsniveau i jorden. Det nedbringes ved at slå arealerne 1 gang om året og fjerne afklippet, så næringsindholdet i jorden langsomt bliver lavere. Det kan tage en del år. Det kan hjælpe på hastigheden og antallet af meget næringskrævende urter som brændenælde og tidsler at kalke jorden. Disse planter samt specielt grove græsser har også brug for fosfor. Kalker man jorden vil fosfor binde sig til kalken så den er svært optagelig for planter og græsser, der kræver meget fosfor.

Da budgettet er begrænset, vil jeg foreslå at hjælpe den store kile på vej ved at reolpløje og harve og efterfølgende så en engblanding med blomstrende urter uden græsfrø – se referencebillede næste side. I de øvrige områder til langt græs lader vi græsplænen gro, og de kan på sigt også blive pløjet, harvet og tilsået med engblanding til lerjord. Ved at så i den store kile og lade det eksisterende plænegræs gro i de øvrige udpegede områder, kan vi dele anlægsudgiften i etaper, få erfaring med hvordan det går i den store kile og evt. korrigere med hensyn til frøartsvalg eller andet.

Områderne med langt græs klippes 1 gang årligt mellem august og oktober til en højde på 10 cm og græsset fjernes efter nogle dage, når de forskellige urter har haft mulighed for at afgive deres frø. Der vil komme græs i kilerne, men de vilde urter har et forspring, så der med tiden vil komme en eng med græsser og de urter der bedst kan klare forholdene.

I områderne hvor græsset groer uden tilsåning af vilde urter, bliver det interessant at se hvad der kommer ud over græs, men selve græsset vil i sig selv også have en visuel effekt som et mønster i plænen
- se nedenstående referencebillede.

Det er vigtigt både i den store kile og de øvrige arealer med langt græs at man holder sig på stierne, da græsset lidt hen på sæsonen ikke vil rejse sig op, hvis det trædes ned.

Der opsættes bænke i den store kile. 2-3 stk. nord for Haldumgårdsvej, ved stien ca. i midten af det høje græs. Syd for Haldumgårdsvej sættes 2 bænke ved den tværgående sti og 2 bænke mod syd ud mod søen.

Høje græsser med skarp kant mod plænen

ANLÆGSPLAN

Den store kile reolpløjes, harves og tilsås med DLF engblanding til lerjord

De øvrige områder til eng afsættes, og græsset får lov at gro

DLF engblanding til lerjord

Frøblandingen er uden græsfrø og specielt egnet til bier pga. høj nektar og pollenværdi. En del af planterne er desværre ikke hjemmehørende arter, men arter der bl.a. forlænger blomstringstiden, og dermed fødegrundlaget for bier og andre insekter.

Udsnit af urter

hør

limurt

forglemmigej

katost

hvid okseøje

slangeurt

røllike

kvæsurt

klinte

DLF Engblanding til lerjord

Udviklet i samarbejde med Danmarks Biavlerforening

- Langvarig blomstringstid
- Anbefales af Danmarks Biavlerforening
- Høj pollen og nektarproduktion

Egenskaber

Enårig	██████████
Flerårig	██████████
Forårssåning	██████████
Efterårssåning	██████████
Lerjord	██████████
Sandjord	██████████
Højde	██████████
Biplante	██████████

Flerårige blomster til lerjord

God konkurrencekraft og arter med en høj pollen- og nektarproduktion. En stor del af arterne er vildtvoksende i Danmark. Der indgår enårigke arter for en rig blomstring allerede første år. Derefter tager de flerårige arter over. Engblanding til lerjord anbefales af Danmarks Biavlerforening.

Såtidspunkt: Midt april-start juni og august-september.

Udsædsmængde: 2 kg pr. 1000 m²

For at lette udsåningen og opnå en mere præcis dosering kan frøene blandes med [Rehofix majsokolgranulat](#).

Plante højde: 60-80 cm

Blomstring: maj-oktober

Pleje: Arealet må aldrig gødes. Skal klippes i ca. 10 cm højde én gang årligt efter afblomstring - dog senest d. 1. marts. Afklippet skal fjernes.

Indhold:

Flerårige: Hørblomst, *Linum perenne*; Forglemmigej, *Myosotis alpestris*; Alm. røllike, *Achillea millefolium*; Fjernellike, *Dianthus plumarius*; Bibernelle, *Sanguisorba officinalis*; Moskuskatost, *Malva moschata*; Hvid okseøje, *Chrysanthemum leucanthemum*; Studenternellike, *Dianthus barbatus*; Akeleje, *Aquilegia vulgaris*

Enårigke: Morgenfrue, *Calendula officinalis*; Kornblomst, *Centaurea cyanus*; Kornvalmue, *Papaver rhoeas*; Hør, *Linum grandiflorum rubrum*; Judaspenge, *Lunaria annua*; Skærmsløjfeblomst, *Iberis umbellata*; Klinte, *Agrostemma githago*; Alm. hjulkrone, *Borago officinalis*; Brudeslør, *Gypsophila elegans*; Ridderspore, *Delphinium consolida*; Knippelimurt, *Silene armeria*

Toårige: Gyldenlak, *Cherianthus cheiri/allionii*; Alm. slangehoved, *Echium vulgare*; Fingerbøl, *Digitalis purpurea*

Til frøblandingen kan evt. tilsættes frø af Liden Skjaller, der er en 10-40 cm høj plante med gule blomster, der snylter på græs. Liden Skjaller skal sås om efteråret.

Fritstående træer og buske

Bærmispel i udspring

bærmispel – forår

vildæble

vildæble - blomst

engriflet hvidtjørn

Hvidtjørn – bær

mirabel

mirabel – blomst

vinter eg

agern

vinter eg – efterår

ANLÆGSPLAN

Træer og buske plantes efter planen side 5, med nedenstående plantelistes arter og størrelser

Omkring hvert træ/busk udlægges 10 cm grus 0-8 mm i en diameter på 1 m omkring hvert træ for at nedbringe ukrudtsmængden og holde på fugtigheden

Der etableres 2 pæle i knæhøjde til opbinding af egetræerne og 1 pæl til opbinding af øvrige træer og buske.

Der kan fastgøres vandingsposer til træer og buske

PLANTELISTE

Dansk navn	Latin	Størrelse	Antal	Bemærkninger
Vinter eg	Quercus Petraea	højstammet, stammeomkreds 14-16 cm	26	naturligt hjemmehørende, 20x15 m (hxb)
Vildæble	Malus sylvestris	flerst. 200-250 cm	20	naturligt hjemmehørende, 6-7x5 m (hxb)
*Engriflet hvidtjørn	Crataegus monogyna	stambusk, stammeomkreds 12-14 cm	21	naturligt hjemmehørende, 4-5x5-10 m (hxb)
Bærmispel	Amelanchier laevis	flerstammet, 200-250 cm	26	nordamerikansk oprindelse, 4-5 x3 m (hxb)
Mirabel	Prunus cerasifera	solitærbusk 150-175 cm med klump/ i potte	10	naturligt hjemmehørende, 6-7x5m (hxb) Tilføres 1/3 grus i plantehullet.

*Der er forskellige meninger om hvor høj engriflet hvidtjørn kan blive, men den tåler kraftig beskæring og kan reduceres i højden, hvis det bliver et problem.

Grusgraven

I den eksisterende plan for grusgraven plantes følgende:

Træer: Fuglekirsebær, småbladet lind, alm. bøg, stilkeg

Frugttræer: Æbletræer: Aroma, Ingrid Marie, Cox Orange

Mirabeller: Komet

Pæretræer: Clara Friis, Anna

Bærbuske: Hindbær, solbær, brombær

Buske: Bærmispel, Sargentsæble

Som tillæg til dette plantes en egelund (11 stk.), et 5 rækket læhegn mod Århusvej samt en lund af mirabeller (10 stk.), som indgår i ovenstående planteliste.

I området etableres en cirkelformet samlingsplads i græs, Ø 20 m. Pladsen holdes klippet som de øvrige plæner og der etableres 3 klippede stier ind til pladsen. En rosenhæk etableres omkring samlingspladsen (170 stk.).

ARBEJDSPLAN

Egetræer og mirabeller plantes efter planen og som nævnt under afsnittet *Fritstående træer og buske*.

Samlingspladsen og stjerne afsættes

Rosenhækken plantes efter planen og som nævnt under *Koncept for beplantning ved lokale bord- og bænkesæt*. Antallet af planter indgår i plantelisten i dette afsnit.

Arealet til det 5 rækkede læhegn pløjes og harves i 7,5 m's bredde.

HedeDanmark bestilles til at lave planteplan, plante og vedligeholde læhegnet i 3 år.

Koncept for beplantning ved lokale bord- og bænkesæt

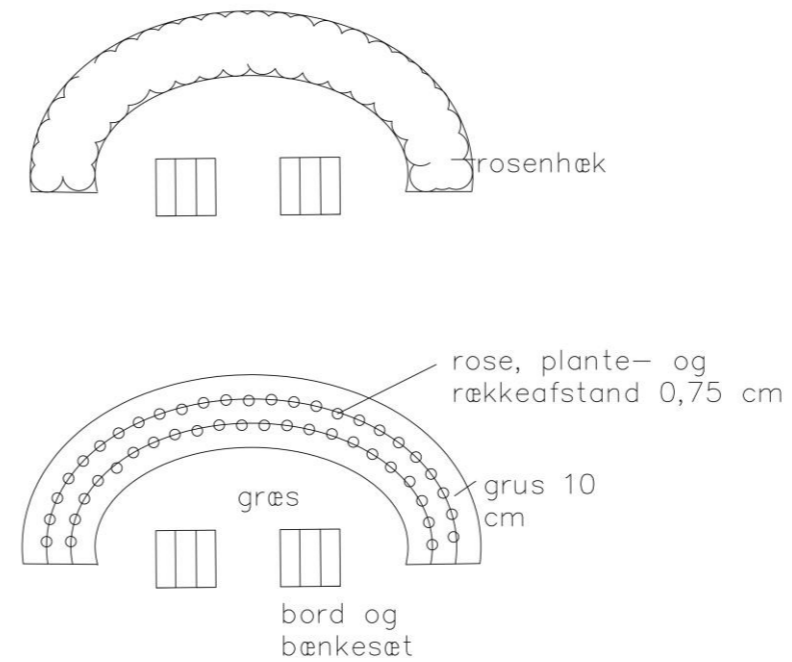
I lokale friarealer kan beboere i fællesskab finde egnede område til opsætning af bord- og bænkesæt. På planen er indtegnet 6 lokale opholdspladser. Omkring bord- og bænkepladsen plantes en dobbelt rosenhæk, med form som halv oval. Den fritvoksende rosenhæk vil blive ca. 2 m bred og 1-1,5 m høj. Er det udvalgte område ikke hel vandret, kan der etableres en lavere skråning hvorpå roserne plantes, så en terræn justeringen ikke bliver så synlig.

Jeg vil anbefale at bibeholde klippet græs under bord- og bænkesættene, så vedligeholdelse i form af lugning mellem fliser eller i anden belægning undgås, og pladsen falder bedre ind i det klippede græs omkring.

Den valgte rose, glansbladet rose, er oprindelig en amerikansk art, der er forvildet i naturen i en stor del af Danmark. Den udmærker sig fremfor de naturligt hjemmehørende ved ikke at danne rodsrud, ikke at blive så høj, og være mere tæt i bunden. De ligner de naturligt hjemmehørende, får rosa blomster i juni-juli, røde høstfarver og runde røde hyben som spises af fuglene.

Rose

Koncept - plan

ANLÆGSPLAN

Arealerne afsættes og rosenhækkene plantes efter ovenstående princip og med nedenstående planter.

Der udlægges 10 cm grus 0-8mm i bedet som ukrudtshæmmer.

PLANTELISTE

Dansk navn	Latin	Størrelse	Antal
Glansbladet rose	Rosa Virginiana 'Vigi'	barrods, 50 -80 cm	464

Stier

Stierne i området kan bestå af trampede stier eller stier af stigrus. Stierne etableres i 1,6 m's bredde. Nord for Haldumgårdsvej ved den store kile etableres trin i stien efter nedenstående princip.

Trappe i naturen, stødtrin af træ

NCC stigrus 0-8 mm

Stierne af stigrus kan evt. begrænses til stierne i den store kile, hvor stierne går gennem båndet med engkarakter. På de øvrige områder er det muligt at gå på den slåede plæne, hvor der kan opstå trampestier hvor der slides.

ANLÆGSPLAN

Stier med stigrus afsættes, 20 cm jord afgraves og bortskaffes. Der udlægges 10 cm stabilgrus og 10 cm stigrus, NCC 0-8 mm.

Trappe som ovenstående etableres i egetræ, trinflade stigrus.

Område med vandproblem

Området nord for Toften 15 er plaget af blankt vand i vinterperioden. Terrænet falder fra nord mod syd og fra øst mod vest til et område få meter fra støjvolden. Området anvist på planen nedsænkes en smule og den underliggende jord tilføres grus, så det kan fungere som en slags regnbed. Området tilplantes med purpur pil, der bliver 1m høj og kan tåle meget fugtig jordbund. Purpurpil har meget høj værdi for de vilde bier om foråret. Buskene kan skæres ned og de rødlige grene kan benyttes til finere kurveflet.

Purpurpil

purpurpil

PLANTELISTE

Dansk navn	Latin	Størrelse	Antal
Purpurpil	Salixpurpurea 'Gracilis'	buske, barrods	149

ANLÆGSPLAN

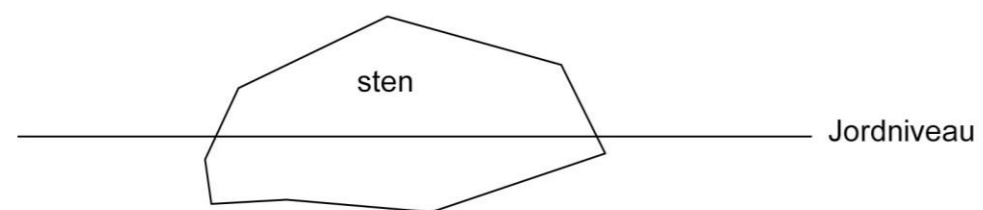
Bedet afsættes og 20 cm jord afgraves og bortskaffes. Der udlægges 10 cm grus 0-8 mm, der blandes let med den underliggende jord.

Der plantes purpupil 2,5 stk./m²

Store granit sten

Store granit sten i grupper på 2-3 placeres i området, fortrinsvis i den store kile. Stenene kan muligvis skaffes fra og måske også leveres af omkringliggende landmænd, der gerne vil af med nogen.

Stenen nedgraves så den bredeste del er i jordniveau – se nedenstående principskitse.

PLANEN UDFØRES EFTER 'NORMER OG VEJLEDNING FOR ANLÆGSGARTNERIARBEJDE 2010'